

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКИХ КОМПАНІЯХ

В сучасному світі транспортно-експедиторська діяльність і транспортно-експедиторські послуги є невід'ємною частиною підприємницької діяльності, транспортних перевезень, логістики, і зокрема зовнішньоекономічної діяльності. Діяльність транспортно-експедиторських компаній (ТЕК) в сучасних умовах характеризується певним рівнем невизначеності, а отже, і певним рівнем ризику.

Стратегія управління ризиком визначається в першу чергу характером і сферою діяльності. Так, сфера логістики більш рухома, більше схильна до змін, а отже, більш ризикована, ніж сфера виробництва. Для ідентифікації ризиків і управління ними необхідно створювати в ТЕК відповідні структурні підрозділи або виділяти бізнес-процеси в системі управління ризиками.

Найбільш оптимальним варіантом буде наділення відповідними функціями, повноваженнями і відповідальністю у сфері ризик-менеджменту працівників звичайних підрозділів.

Система управління ризиками – комплекс правил, документів і заходів по ідентифікації, оцінці ризиків, реагування на ризики, а також моніторингу та контролю їх рівня.

Основна мета системи ризик-менеджменту – забезпечити надійну роботу ключових напрямків діяльності компанії, підтримати її стабільний розвиток, гарантувати виконання зобов'язань перед клієнтами та іншими зацікавленими особами.

Система управління ризиками в транспортно-експедиторській компанії забезпечує:

- захист виконання стратегії компанії від негативного впливу ризиків;
- обґрунтоване прийняття фінансових і інвестиційних рішень з урахуванням інформації про ризики;
- збереження інвестованих фінансових коштів;
- зниження чутливості компанії до криз і створення резервів.

Система управління ризиками компанії встановлює єдиний порядок: ідентифікації ризиків, планування заходів по зменшенню ризиків, моніторингу ризиків та контролю виконання заходів щодо зменшення ризиків, аналізу ефективності реалізованих заходів і зробити висновки для компанії. Система управління ризиками являє собою систему управління, за допомогою якої компанія може контролювати ризики на всіх рівнях.

Система управління ризиками включає широкий спектр дій, які можуть бути представлені як послідовність наступних етапів [36]:

- усвідомлення ризику, визначення причин його виникнення та ризикових сфер;
- аналіз та оцінка ризику: мінімізація або обмеження ризиків за допомогою відповідних методів управління;
- здійснення постійного контролю за рівнем ризиків із застосуванням механізму зворотного зв'язку.

В основі запропонованої системи управління ризиками лежать наступні принципи [1]:

- інтегрований підхід до управління ризиками;
- використання рольової структури для організації процесу управління ризиками;
- призначення власника для кожного ризику;
- ідентифікація міжфункціональних ризиків;
- використання єдиних методів управління кожним ризиком;
- облік найбільш значущих ризиків в процесі розробки бюджету;
- формування реєстру ризиків і його актуалізація протягом усього періоду діяльності компанії;
- визначення допустимих рівнів ризиків і постійний контроль поточних рівнів;
- використання календарного плану для контролю виконання заходів з управління ризиками.

Для забезпечення управління ризиками розробляється, з урахуванням особливостей компанії, нормативно-методична документація:

- політика управління ризиками;
- положення про управління ризиками;
- процедура управління ризиками;
- методичні вказівки по опису та оцінці ризиків;
- методичні вказівки з оцінки впливу ризиків на роботи календарного плану;
- методичні вказівки по формуванню індикаторів ризиків;
- довідник по процедурі управління ризиками.

Управління ризиком як система управління складається з двох підсистем: об'єкта управління та суб'єкта управління.

Об'єкт управління – це сукупність ризиків, які здійснюють вплив на діяльність господарюючих суб'єктів, економічні відношення між суб'єктами підприємницької діяльності в процесі реалізації ризику. Керуюча система (суб'єкт управління) – спеціальна група людей, яка за допомогою різних прийомів та методів здійснює цілеспрямований вплив на функціонування об'єкта (керівники, фінансовий менеджер, спеціаліст по страхуванню).

Функції ризик-менеджменту поділяють на [1, 4]:

1) функції об'єкту управління (здійснення робіт по зниженню величини ризику, процес страхування ризику, економічних відносин та зв'язків між суб'єктами виробничого процесу, ризикованих вкладень капіталу, організація процесу управління ризиком);

2) функції суб'єкта управління, в рамках яких відбувається прогнозування (перспективна оцінка змін стану об'єкта та його складових), організація (об'єднання працівників, що займаються управлінням ризиками, на основі певних правил та процедур: створення органів управління, побудова структури апарату управління, розробка норм та нормативів), координація (узгодженість роботи всіх ланок системи управління ризиком), регулювання (корегуючий вплив на об'єкт, направлений на досягнення його стійкості щодо дії факторів ризику), стимулювання (сприяння створенню зацікавленості працівників у застосуванні процедур управління ризиком) та контроль (перевірка організації роботи з регулювання рівня ризик).

Можна виділити дві групи підсистем управління ризиками: мікроризик-менеджмент і макроризик-менеджмент. Перша система – це управління на рівні робочого місця, друга – представлена інтегрованими рішеннями щодо управління ризиками на рівні всього підприємства[3].

Функції ризик-менеджерів включають:

- розробку політики компанії в сфері управління ризиками та її подальше узгодження з керівництвом;
- координування дій з управління ризиком інших підрозділів;
- розробку методик оцінки ризику, облік, аналіз і моніторинг ризиків у процесі діяльності;
- обґрунтування методів управління ризиками;
- планування заходів та розробку процедур управління ризиками, включаючи складання планового бюджету діяльності з управління ризиками;
- оцінку ефективності заходів з управління ризиками.

Наявність спеціального відділу з управління ризиками не означає, що інші підрозділи звільняються від подібних функцій. Всі працівники сфери управління відповідно до їх повноважень і обов'язками повинні здійснювати контроль ризиків і вживати заходів до їх зниження.

Впровадження системи управління ризиками в транспортно-експедиторській компанії дозволить:

- виявити й описати ризики компанії;
- провести кількісну і якісну оцінку ризиків;
- сформувати реєстр ризиків компанії;
- вибрати способи реагування на ризики;
- детально опрацювати заходи з управління ризиками;
- організувати регулярний моніторинг виявлених ризиків і контроль виконання заходів з управління ризиками на основі календарного плану;
- сформувати регулярну звітність управління ризиками.

Карта ризиків, побудована для компанії, дозволить адекватно оцінювати рівень небезпеки кожного ризику і приймати відповідні рівню ризику управлінські рішення. Розроблена нормативно-методична документація забезпечить функціонування управління ризиками співробітниками компанії.

Список використаної літератури:

1. Котлубай О.М. Основи економіки й організації сервісної діяльності в торговельному мореплаванні/ О.М. Котлубай, В.Г. Кухарчик. - Одеса: ІПРЕЕД НАН У, 2009. – 197 с.
2. Окландер М.А. Логістична система підприємства: Монографія. Одеса: Астропринт, 2004. 312 с.
3. Щербина В.В. Теоретичні основи оцінки ризиків транспортно- логістичних компаній /В.В. Щербина, Поліщук О.В. //Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць. – Вип. 4 (57). – Одеса: ОНМУ, 2016. С. 32-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rmegt_2016_4_5
4. Экономика морского транспорта: Учебник / [Жихарева В.В., Котлубай А.М., Кирик О.Н., и др.]; под ред. В.В. Жихаревой. – Х.: «БУРУН КНИГА», 2012. – 480 с.